

IRENA EICHLERÓWNA
STULECIE URODZIN

Tarnobrzeski
Dom Kultury

Galeria TDK, 23 listopada 2008 r. - 2 stycznia 2009 r.

XXXI BDT

Irena Eichlerówna (1908 - 1990) - jedna z najwybitniejszych i najoryginalniejszych aktorek XX wieku, porównywana z Heleną Modrzejewską i nazywana polską Eleonorą Duse.

Ukończyła Państwową Szkołę Dramatyczną przy Konserwatorium Muzycznym w Warszawie w 1929 r. Już w czasie studiów dostrzeżono Jej ogromny talent sceniczny, wyobraźnię i słuch poetycki. W przedstawieniu dyplomowym, na który złożyły się fragmenty dzieł literatury polskiej, wzbudziła zachwyt jako Ofelia w „Śmierci Ofelii” St. Wyspiańskiego i Balladyna w dramacie J. Słowackiego.

Debiutowała 20.IX.1929 roku rolą Zosi w „Dziadach” A. Mickiewicza w wileńskim Teatrze na Pohulance, z którym związana była w latach 1929 - 1931 (m.in. Julka „W sieci” K. H. Rostworowskiego, Hermia „Sen nocy letniej” W. Szekspira, tytułowa „Turandot” C. Gozziego, Joanna „Noc listopadowa” St. Wyspiańskiego, Salome w sztuce O. Wilde’a).

W sezonie 1931 - 1932 grała na scenie Teatru im. J. Słowackiego w Krakowie (m.in. tytułowa „Panna Maliczewska” G. Zapolskiej).

W 1932 r. została zaangażowana przez Wilama Horzycę do Teatru Miejskiego we Lwowie (1932 - 1934), gdzie święciła triumfy jako Nell „Mistigri” M. Acharda, Polly „Opera za trzy grosze” B. Brechta, Rozyna „Jeńcy” F. T. Marinettiego, Anna Lesser „Fraulein Doktor” J. Tepy, Kleopatra w dramacie C. K. Norwida.

W latach 1934 - 36 związana była ze scenami TKKT w Warszawie (Teatr Polski, Teatr Narodowy i Teatr Letni). Tam stworzyła kolejne wielkie role: Władka „Aszantka” W. Perzyńskiego, Loilla „Kajus Cezar Kaligula” K. H. Rostworowskiego, Szimena „Cyd” P. Corneille’a.

Od 1936 r. nie związała się na stałe z żadnym teatrem. Wolna i niezależna grała w tym, co Jej odpowiadało: Iza „Zamach” W. Somina (Teatr Ateneum, Warszawa 1936 r.), Judyta w sztuce J. Giraudoux (Teatr Nowy, Warszawa 1936 r.), Katarzyna „Madame Sans Gene” V. Sardou (Teatr Wielki, Lwów 1937 r.), Żaneta „Wilki w nocy” T. Rittnera, Rosaura „Życie snem” Calderona, tytułowa Balladyna J. Słowackiego, Elżbieta „Szaleństwo” de Peyret-Chappuis (Teatr Narodowy, Warszawa 1937 i 1938 rok). Występowała gościnnie również w Łodzi.

Po wybuchu wojny Eichlerówna przedostała się do Bukaresztu, gdzie związała się z Zespołem Artystów Teatru Warszawskiego i zagrała Dorotę w przedstawieniu „Uciekła mi przepióreczka” S. Żeromskiego. Prezentowano ten spektakl w Rumunii i w 1940 roku w Paryżu.

Z Francji wyjechała do Brazylii. Grała tam po portugalsku i występowała w audycjach radiowych. Odniosła wielki sukces rolą Pani Clessy w sztuce „Suknia ślubna” Vestido de Noiva (Teatr Phoneix, Rio de Janeiro 1945 r.).

W 1948 roku powróciła do Polski i po raz pierwszy wystąpiła w Teatrze Kameralnym Domu Żołnierza w Łodzi jako Mary Grey w „Joannie z Lotaryngii” M. Andersona (reż. Erwin Axer, prem. 25.01.1948 r.). Jednak nie zaproponowano Jej stałego etatu i przez wiele lat grała gościnnie m.in. Marię w „Lekkomyślna siostra” W. Perzyńskiego (Teatr Rozmaitości, Warszawa 1949 r.), legendarną już Fedrę w dramacie J. Racine’a (Teatr Polski, Poznań 1949 rok), Ruth w „Niemcach” L. Kruczkowskiego (Teatr Powszechny, Łódź 1950 r. i Teatr Współczesny, Warszawa 1951 rok), Hankę w „Moralności pani Dulskiej” G. Zapolskiej i Elizę w „Pigmalionie” G.B. Shawa (Teatr Nowy, Warszawa 1950 r. i 1951 r.). Panią Warren w „Profesji pani Warren” G. B. Shawa (Teatr Współczesny, Warszawa 1951 r., Teatr Polski, Wrocław 1952 r. i Teatr Nowy, Londyn 1957 r.), Rositę w „Pannie Rosicie” F. G. Lorca (Teatr Ludowy, Warszawa 1953 r.), i Kamilę Pericholę w „Teatrze Klary Gazul” P. Merimee (Teatr Współczesny, Warszawa 1953 r.).

Od 1955 roku do końca życia była aktorką Teatru Narodowego w Warszawie, gdzie stworzyła kolejne wielkie kreacje: Maria Stuart w dramacie F. Schillera (1955 r.), Fedra w tragedii J. Racine’a (1957 r.), Maria Tudor w melodramacie W. Hugo (1959 r.), Serafina della Rose „Tatowana róża” T. Williama (1960 r.), Matka Courage w sztuce B. Brechta (1962 r.), Agrypina „Brytanik” J. Racine’a i Klitajmestra „Agamemnon” Ajschylosa (1963 r.), Arkadina „Czajka” A. Czechowa (1970 r.), Orbanowa „Zabawa w koty” I. Orkeny (1973 r.), Gabriela Zapolska „Ta Gabriela...” wg T. Karren (1977 r.), Matka „Dwa teatry” J. Szaniawskiego (1978 r.). Grała również gościnnie w innych stołecznych teatrach: Lulu „Skiz” G. Zapolskiej (Teatr Rozmaitości, 1957 r.), Jitsuko, Stara Kobieta, Pani Tsukioka „Wachlarz. Jesteś piękna. Adamaszkowy bębenek” Y. Mishima (Teatr Współczesny, 1965 r.), Szambelanowa „Pan Jowialski” A. Fredry (Teatr Polski, 1967 r.), Jenny „Jenny” E. Caldwell (Teatr Dramatyczny, 1968 r.), Burmistrzowa Chelsea „Przed ślubem” G.B. Shawa (Teatr Komedia, 1972 r.). Jej ostatnią rolą była Matylda von Zahnd w „Fizykach” F. Durenmatta (Teatr Mały, prem. 14.XI.1986 r.).

Oprac.: **Andrzej Wilgosz**

**WYSTAWA TOWARZYSZĄCA
XXXI BARBÓRKOWEJ DRAMIE TEATRALNEJ**

**ZE ZBIORÓW ARCHIWUM ARTYSTYCZNEGO
TEATRU NARODOWEGO W WARSZAWIE**

Kurator wystawy: Michał Smolis